

УДК: 338.242

DOI: 10.31673/2415-8089.2019.021418

Ващенко О.П., аспірант,
Державний університет
телекомунікацій

СУТНІСТЬ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВ

Зроблено теоретичний огляд поняття «ресурси» та «ресурси підприємства». Розкрито різні підходи до класифікації ресурсів підприємства. Наведено особливості ресурсів підприємств. Визначено основні види ресурсів, які є найбільш важливими та такими, що найчастіше використовуються в діяльності підприємства. Виокремлено основні складові кожного виду ресурсів підприємств. Ефективність фінансування підприємства не абияк визначається стратегією формування ресурсів, що залежить від форми власності, виду діяльності територіального розміщення та інших факторів впливу. Не менш важливим видом ресурсів є людські ресурси. Саме вони відіграють вирішальну роль у забезпеченні умов конкурентоспроможності і довгострокового розвитку підприємства і вимагають необхідності капіталовкладень в їх формування і розвиток. Ще одним не менш важливим видом ресурсів підприємств є інформаційні ресурси, які сприяють зниженню ризику та підвищенню ефективності діяльності підприємства.

***Ключові слова:** ресурси, ресурси підприємств, матеріальні ресурси, фінансові ресурси, людські ресурси, інформаційні ресурси, ефективність.*

Постановка проблеми. Наявність ресурсів є обов'язковою умовою формування, відтворення та подальшого розвитку будь-якого підприємства. Специфічною ознакою ресурсів є те, що частина з них є відтворювальною, а частина ні. Це спонукає до більш ефективного та ощадливого їх використання. В той же час успішна діяльність підприємства сприяє підвищенню рівня його ресурсозабезпеченості.

Дуже важливо правильно визначити саме необхідні ресурси і відповідну їх кількість для забезпечення функціонування підприємства та його розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням дослідження поняття «ресурси» та «ресурси підприємств», а також їх класифікації присвячені роботи багатьох вітчизняних і закордонних вчених: І. Балабанов, К. Борзенкова, С. Брю, М. Комаров, К. Макконелл, Ю. Майданевич, Я. Ларіна, С. Мочерний С.В., Л. Огорокова, Пантелеєва, Є. Румянцева, О. Устенко, С. Юрій, А. Яковенко та інші.

Невирішена раніше частина загальної проблеми. Проте розроблені методи оцінки персоналу не повною мірою відповідають сучасним вимогам і умовам діяльності персоналу підприємств в галузі телекомунікацій, оскільки не завжди враховують специфіку галузі, що й обумовлює актуальність досліджень.

Мета дослідження. На основі аналізу сутності ресурсів підприємств надати пропозиції щодо їх систематизації та використання в умовах ефективного управління.

Виклад основного матеріалу. З економічної точки зору ресурси – це сукупність окремих елементів, які прямо чи опосередковано беруть участь в процесі виробництва товарів чи наданні послуг [1, с. 43].

Тому однією з головних особливостей визначення сутності «ресурси» є їх безпосередній зв'язок з процесом виробництва. Як вже зазначалося, ресурси в процесі їх використання набувають форми факторів виробництва. І далі, ототожнюючи ресурси з факторами виробництва, варто відзначити, що єдиного визначення цього поняття також не має.

У загальному вигляді ресурси підприємства, на думку Л. Г. Окорокової [2, с. 174], розуміються як сукупність засобів, запасів, джерел, засобів і предметів праці, що є в наявності у підприємства і які можуть бути мобілізованими і приведенними в дію, а також використаними для досягнення його цілей. Мати достатні ресурси для підприємства означає володіти необхідними можливостями при певних умовах для свого розвитку і нормального функціонування у відповідності з поставленими цілями.

У сучасній економічній літературі існують різні підходи до класифікації ресурсів.

Найбільш поширеною є класифікація ресурсів за фізичним змістом, що передбачає їх поділ на чотири основні види ресурсів: матеріальні, людські, фінансові та інформаційні [3, с. 428].

Проаналізувавши існуючі підходи до класифікації ресурсів, зупинимося на розподілі ресурсів за фізичним змістом, що передбачає їх поділ на чотири основні види ресурсів: матеріальні, людські, фінансові та інформаційні. Оскільки подальше наше дослідження буде базуватися на підприємствах, вважаємо, що саме така класифікація є найбільш прийнятною для підприємств будь-якої сфери діяльності (рис. 1).



Рис. 1. Складові ресурсів підприємств

Одним з елементів ресурсів підприємства є матеріальні ресурси. Матеріальними ресурсами називають «основні та оборотні засоби виробництва, які використовуються (або можуть бути використані) у виробничому процесі та формують його матеріально-речову базу.

Їх поділяють на засоби праці та предмети праці. Засоби праці характеризують ступінь оволодіння та підпорядкування сил природи виробництву матеріальних благ. Предмети праці поділяють на два види: перший – речовини, що вперше відокремлюються працею від природи та перетворюються в продукт, другий – сирі матеріали або сировина, речовини, що пройшли обробку. Засоби та предмети праці по-різному поведуть себе у процесі відтворення: зміна предметів праці відбувається людиною за допомогою засобів праці, при цьому

оброблений предмет праці може перетворюватись на засіб праці у іншому трудовому процесі.

Наступним видом ресурсів підприємств є фінансові ресурси. Фінансові ресурси займають особливе місце в економічних відносинах. Їхня специфіка виявляється в тому, що вони завжди виступають у грошовій формі, мають розподільний характер і відбивають формування і використання різноманітних видів прибутків і нагромаджень підприємства сфери матеріального виробництва, держави й учасників невиробничої сфери. Ефективність фінансування підприємства не абияк визначається стратегією формування ресурсів, що залежить від форми власності, виду діяльності територіального розміщення та інших факторів впливу. Очевидно зростання частки власних фінансових ресурсів що до позичених та залучених ресурсів дає змогу зробити висновок про зростання ефективності фінансування підприємства.

Фінансові ресурси підприємства складаються із власних коштів, позичених коштів і залучених коштів.

При цьому власні кошти - це кошти підприємств, які постійно знаходяться в їх обігу й строк користування якими не встановлений. Формуються вони за рахунок власного капіталу, тобто тої частини капіталу в активах підприємства, яка залишається після вирахування його зобов'язань. Фактично це є прибуток підприємства.

Позичені кошти - це кошти, які отримує підприємство на визначений термін, за плату і на умовах повернення. Формуються вони в основному за рахунок довгострокових та короткострокових кредитів банку.

Залучені кошти - це кошти, які не належать підприємствам, але внаслідок діючої системи розрахунків постійно знаходяться в їх обігу. Формуються вони за рахунок усіх видів кредиторської заборгованості.

Ще одним видом ресурсів підприємства є людські ресурси.

В сучасних умовах персонал трактують уже не як кадри, а як людські ресурси, їхня цінність як фактору успіху постійно зростає. Поступово сформувалася система управління людськими ресурсами, що замінює стару систему управління кадрами. Вона має на меті відіграти вирішальну роль у забезпеченні умов конкурентоспроможності і довгострокового розвитку організації. Ця система ґрунтується на концепції людських ресурсів, що визнає необхідність капіталовкладень в їх формування і розвиток. На відміну від концепції управління персоналом, вона виправдовує економічну доцільність витрат, пов'язаних із залученням якісної робочої сили, її безперервним навчанням, підтримкою у працездатному стані і навіть створенням умов для повнішого виявлення можливостей і здібностей, закладених в особистості, для майбутнього її розвитку.

Розвиток суспільства відбувається внаслідок взаємодії різних ресурсів, серед яких найбільшої уваги потребують людські ресурси. Відповідно, знаходження форм управлінсько-регуляторного впливу на людський розвиток передбачає формалізацію людських ресурсів. Але цьому заважає неоднорідність людських ресурсів. Критеріїв відмінностей між людьми велика кількість. Насамперед, розрізняються: статеві належності, фізичні властивості (ріст, вага, зовнішність, відбитки пальців, тип нервової системи, характер, група крові, ДНК, сила волі, стан здоров'я, захворювання тощо), расова та національна ознаки, дата народження, прізвище та ім'я, присвоєні ідентифікаційні номери у соціально-економічних системах, місце проживання та реєстрації, громадянство, набута власність, статус, сімейний стан, кваліфікація, досвід, світогляд тощо. За цими характеристиками відбувається ідентифікація людини як особистості, але з позиції набуття та реалізації людського потенціалу й визначення форм управлінського впливу дані відмінності між людськими ресурсами мають значення лише в окремих регіонах і сферах соціально-економічної діяльності й, відповідно, не можуть слугувати основою для загального поділу людства у глобальному вимірі.

Ще одним не менш важливим видом ресурсів підприємств є інформаційні ресурси. Інформаційні ресурси є інформацією, яка використовується підприємствами в процесі своєї діяльності, сприяє зниженню ризику або підвищенню її ефективності.

У той же час слід враховувати, що інформаційні ресурси, як і будь-які інші види ресурсів, мають основні характеристики:

- є предметом праці в процесі обробки інформації;
- проходять етапи забезпечення, аналогічні етапам забезпечення матеріальними ресурсами: придбання, створення, зберігання, перетворення, використання, вибуття;
- результатом процесу створення інформаційних ресурсів може бути інтелектуальний ресурс;
- в процесі забезпечення інформаційних ресурсів формується комплекс витрат, яким при формуванні інтелектуального ресурсу нематеріальний актив є основою оцінки його вартості.

Висновки. Отже, відповідно до проведеного дослідження, доцільним є наступне визначення, що ресурси - це сукупність елементів, які потрібні підприємству для забезпечення його функціонування за допомогою залученими в процес виробництва різноманітних споживчих вартостей. Ефективна діяльність будь-якого підприємства можлива лише за наявності відповідного забезпечення необхідними ресурсами та оптимального їх поєднання і використання.

Список використаної літератури

1. Довгаль Н. С. Ресурсний потенціал підприємства: теоретичні основи. *Науково-технічна інформація*. 2009. № 1. С. 42–45
2. Окороква Л. Г. Ресурсный потенциал предприятий. Санкт-Петербург: С-ПбГТУ, 2001. 293 с.
3. Пономаренко В.С. Стратегія управління підприємством. Харків: Основа, 1999. 620 с.

REFERENCES

1. Dovgal N.S. (2009) Resursnyi potencial pidpriemstva: teoretychni osnovy. [Recourse potential of enterprise: theoretical basis]. *Scientific technical information*. (1), (42-45).
2. Okorokova L.G. (2001) Resursnyi potencial predpriyatij/ [Recourse potential of enterprises]. St-Petersburg: St-PGTU.
3. Ponomarenko V.S. (1999) Strategiya upravlinnya pidpriemstvom. [The strategy of management of enterprise]. Kharkov: Osnova.

ВАЩЕНОК ОЛЕГ ПЕТРОВИЧ. СУТЬ И КЛАССИФИКАЦИЯ РЕСУРСОВ ПРЕДПРИЯТИЙ. Был сделан теоретический обзор концепции «ресурсов» и «ресурсов предприятия». Выявлены различные подходы к классификации ресурсов предприятий. Приведены особенности ресурсов предприятий. Определяются основные виды ресурсов, которые являются наиболее важными и наиболее часто используемыми в деятельности предприятия. Выделены основные компоненты каждого типа ресурсов предприятий. Эффективность финансирования предприятий так или иначе определяется стратегией формирования ресурсов, в зависимости от формы собственности, вида деятельности территориального размещения и других факторов влияния. Не менее важным типом ресурсов являются человеческие ресурсы. Они играют решающую роль в обеспечении условий конкурентоспособности и долгосрочного развития предприятия и требуют вложения средств в их формирование и развитие. Еще одним важным видом ресурсов предприятий являются информационные ресурсы, помогающие снизить риски и повысить эффективность работы предприятия.

Ключевые слова: ресурсы, ресурсы предприятий, материальные ресурсы, финансовые ресурсы, человеческие ресурсы, информационные ресурсы, эффективность.

VASHCHENOK OLEH. ENTITY AND CLASSIFICATION OF ENTERPRISE RESOURCES. *A theoretical review of the concept of "resources" and "resources of the enterprise" was made. Various approaches to classification of resources of enterprises are revealed. Features of resources of enterprises are given. The basic types of resources which are the most important and most often used in activity of the enterprise are determined. The main components of each type of enterprise resources are highlighted. One of the elements of enterprise resources is material resources. Material resources are called basic and negotiable means of production, which are used (or can be used) in the production process and form its material base. They are divided into means of work and work items. Means of labor characterize the degree of mastering and subordination of the forces of nature producing material goods. The objects are divided into two types: the first – substances, which are first separated by work from nature and converted into a product, the second – raw materials or raw material, processing substances. Means and articles of work differently behave themselves in the process of reproduction: change of work items occurs by the person through the means of work, while the processed piece of work can be transformed into a means of work in another labor process. Efficiency of financing of enterprises is determined in any other way by strategy of formation of resources, depending on a form of ownership, type of activity of territorial accommodation and other factors of influence. Human resources are an equally important type of resource. They play a crucial role in ensuring the conditions of competitiveness and long-term development of the enterprise and require investments in their formation and development. Another important type of enterprise resources is information resources that help reduce risks and increase the efficiency of the enterprise.*

Key words: *resources, resources of enterprises, material resources, financial resources, human resources, information resources, efficiency.*